

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

- запропоновано зміст документу, що регламентує процесно-організаційну модель підприємства,
- визначено типові бізнес-процеси верхнього рівня підприємства рітейлу,
- сформовано типову організаційну структуру підприємства продуктового рітейлу.
- запропоновано закріплення відповідальності між підрозділами за бізнес-процеси верхнього рівня підприємства продуктового рітейлу.

Список використаних джерел

1. Калянов Г.Н. Теория и практика реорганизации бизнес-процессов / Г.Н. Калянов. – М.: СИНТЕГ, 2000. - 212 с. - (Серия "Реинжиниринг бизнеса")
2. Репин В.В. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов / В.В. Репин, В.Г. Елиферов. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2004. – 408 с.

3. Харрингтон Дж. Оптимизация бизнес-процессов. Документирование, анализ, управление, оптимизация : [пер. с англ.] / Дж. Харрингтон, К.С. Эсселинг, В.Н. Харм. – СПб.: Азбука Бмикро, 2002. – 630 с.

References

1. Kalianov, G. N. (2000). *Teoriya i praktika reorganizaciyi bizness-processov [Theory and practice of business process reengineering]*. M.: SINTEG, (Series "Business Reengineering"). [in Russian].
2. Repin, V. V., & Eliferov, V. G. (2004). *Processny podhod k upravleniu. Modelirovanie bizness-processov [The process approach to management. Business Process Modeling]*. M.: RIA, ("Standards and quality"). [in Russian].
3. Harrington J., & Esseling K. C., & Harm van Nimwegen (2002). *Optimizacia bizness-processov. Dokumentirovanie, analiz, upravlenie, optimizacia [Business Process Improvement Workbook Documentation, Analysis, Design, and Management of Business Process Improvement]*. SPb.: Azbuka Bmikro.

УДК 339.37:339.923:061.1(477)

Н. М. Попадинець

кандидат економічних наук,
науковий співробітник
відділу регіональної економічної політики,
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долішнього НАН України», м. Львів

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ПІДПИСАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Встановлено основні проблеми політики формування та розвитку внутрішнього товарного ринку в контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Розкрито основні напрями впливу Угоди на конкурентоспроможність підприємств, що функціонують у системі внутрішнього товарного ринку України. Проаналізовано розділ IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Виділено першочергові заходи, які мають бути враховані українською стороною, що покращить розвиток конкурентоспроможного підприємницького середовища. Визначено диспропорції функціонування товарного ринку та запропоновано напрями щодо реалізації політики їх мінімізації.

Ключові слова: внутрішня торгівля, конкурентоспроможність, країни-члени ЄС, підприємництво, Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

Popadynets N. FUNCTIONING OF COMPETITIVE ENTERPRISE IN THE SYSTEM OF DOMESTIC TRADE UNDER CONDITIONS OF SIGNING THE ASSOCIATION AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND THE EU

Main problems of the policy of the domestic trade market's formation and development in the context of implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union are defined in the article. Core directions of the Agreement's impact on the competitiveness of companies working in the system of domestic trade market in Ukraine are considered. Regulations of section IV «Trade and related issues» of the Association Agreement between Ukraine and the European Union are analysed. Primary measures for improvement of the competitive business environment's development, which should be taken into account by the Ukrainian side, are pointed out. Disproportions of the trade market functioning are determined and directions of the policy implementation of their minimization are suggested.

Keywords: domestic trade, competitiveness, EU members, entrepreneurship, the Association Agreement between Ukraine and the EU.

Останнім часом в Україні відбувається поступова втрата вітчизняними виробниками багатьох сегментів внутрішнього ринку товарів, що пов'язано зі значними структурними деформаціями в національній економіці та низькою конкурентоспроможністю підприємств в умовах відкритості економіки та підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС), що передбачає

створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) з 1 січня 2016 р. Структура товарів на ринку не диверсифікована і не відповідає зростаючому попиту та вимогам до якості та асортименту.

Незбалансованість попиту і пропонування товарів на внутрішньому ринку, висока витратність виробництва, його низький технологічний рівень і застаріла інфраструктура обумовлюють стійку

тенденцію до перевищення обсягів імпорту товарів порівняно з їх експортом. Тому важливого значення набуває підтримка держави щодо підвищення конкурентоспроможності підприємництва у системі внутрішнього товарного ринку.

У вирішенні цих проблем значний вклад зробили В.В. Апопій [1], М.П. Балабан, І.М. Копич, І.П. Мішук, К. Муралі [2], О.О. Нестуля, О.В. Пустовойт [3], В.О. Точилін та ін. У їхніх працях основна увага була зосереджена на дослідженні внутрішнього ринку, його потребах, функціях роздрібною торгівлі та її сучасному стані. Проте залишається невирішеними питання підтримки з боку держави конкурентоспроможного підприємництва в системі внутрішньої торгівлі України та впливу на нього країн-членів Європейського Союзу в умовах підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (далі Угода).

Метою статті є визначення впливу Угоди на розвиток внутрішнього товарного ринку України та конкурентоспроможність підприємств, що функціонують на ньому.

Підписана Угода [4] та безпосередня близькість до ринків країн-членів ЄС, а також перспектива ЗВТ з 2016 р. актуалізують необхідність визначення основних тенденцій розвитку внутрішньої торгівлі європейського ринку та вивчення його впливу на внутрішній торговельний простір і можливостей для вітчизняних підприємств. У підписаній Угоді регулюванню питань торгівлі присвячено цілий розділ IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею». Імплементация цієї частини Угоди веде до виконання низки прописаних завдань. Розглянемо деякі з них.

Ця Угода є важливим правовим документом для України, у якому українські органи влади взяли на себе відповідальність вирішити економічні проблеми та привести внутрішнє законодавство відповідно до вимог, поставлених країнами-членами ЄС. Ці заходи українською стороною мають бути реалізовані для виконання статей глави 1 «Національний режим та доступ товарів на ринки» розділу IV Угоди та для того, щоб країнами-членами ЄС було відкрито свій внутрішній ринок для безперешкодного входження вітчизняних товарів на нього.

Глава 2 «Засоби захисту торгівлі» розділу IV Угоди є основним завданням цього розділу. Його виконання не має перешкоджати двосторонній торгівлі. Для виконання цієї глави передусім необхідно виконати інституційні вимоги, а саме на рівні експертів створити комісію (громадський орган) з питань співробітництва у сфері торговельних заходів. Створення такої комісії забезпечить контроль над процесом прийняття законодавчих актів, що є необхідними для захисту вітчизняного товаровиробника перед вступом у ЗВТ. Ця комісія має розібратися з усіма тонкощами підписаної Угоди та бути готовою у будь-який момент допомогти вітчизняним товаровиробникам у роз'ясненні пунктів, що стосуються торговельного захисту. Також вона має слідувати за виконанням внутрішніми товаровиробниками українських законів, які є основною базою для захисту торгівлі в Україні та в які були внесені зміни (які відповідають *acquis* ЄС)

ще при вступі України в СОТ. Основними з них є Закони України: «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» [5], «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» [6] і «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» [7].

Довідково зазначимо, що однією з найбільш очікуваних змін, що принесе підписана Угода, є зниження мит на європейські автомобілі. Проте чекати цього доведеться до 2025 р., коли буде застосовуватися нульова ставка мита. А основним завданням у 2015-2016 рр. є розробка плану щодо застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну легкових автомобілів з держав-членів ЄС [8, с. 6].

Глава 3 «Технічні бар'єри у торгівлі» розділу IV Угоди спрямована на зменшення технічних бар'єрів щодо виводу на внутрішній ринок ЄС нових видів вітчизняної продукції. У цій сфері співробітництво між Україною та ЄС має бути спрямоване на реформування вітчизняної системи технічного регулювання, наближення її до технічних регламентів ЄС і систем стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС (ст. 53-74 Угоди). Важливий крок у виконанні цієї глави зробила українська сторона, прийнявши Закон України «Про технічні регламенти і оцінку відповідності», який набирає чинності 10.02.2016 р. [9]. Виконання його дозволить створити правове поле та механізми для прийняття Директив ЄС, що дасть право розпочати процес переходу на європейські стандарти та виконання всіх зобов'язань України в промисловій сфері. Приведення у відповідність обов'язкових технічних регламентів стимулюватиме безперешкодний обіг продукції між Україною та ЄС і позитивно вплине як на українських виробників, так і на споживачів. Також цей Закон доповнює такі нормативні акти: Закони України «Про стандартизацію» [10] і «Про метрологію та метрологічну діяльність» [11]. Група цих законів спрямована на усунення технічних бар'єрів і юридичних перешкод у торгівлі товарами та сприятиме відкриттю для підприємств-виробників українських товарів ринку ЄС. Виконання цих законів, як показує досвід країн-членів ЄС, у реформуванні вітчизняної системи технічного регулювання дозволить не тільки зняти перешкоди на шляху виводу нових видів продукції на внутрішній ринок, а й допоможе створити надійні інституційні бар'єри, котрі унеможливають імпорт дешевої і неякісної продукції іноземних виробників. Ці заходи допоможуть усунути на внутрішньому ринку несправедливі цінові переваги іноземних виробників, які імпортують неякісну, але дешеву товарну продукцію, руйнуючи цим ринкову конкуренцію [3, с. 59]. Таким чином, упровадження нової системи технічного регулювання на основі європейських стандартів зумовлюватиме не лише підвищення безпеки товарів і послуг, але й сприятиме кращому інституційному захисту прав споживачів у випадку неякісної продукції.

Глава 5 «Митні питання та сприяння торгівлі» розділу IV Угоди заперечує можливість проведення

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Україною активної протекціоністської політики щодо розширення внутрішніх ринків вітчизняних товарів і послуг. Вона передбачає, що процес виведення на внутрішній ринок нових видів вітчизняної продукції має регулюватися виключно дією ринкового механізму й інвестиційними ресурсами українських підприємств, банків та іноземних компаній і не може стимулюватися заходами державної політики [3, с. 59]. Так, підписана Угода вимагає впровадження низки положень митного законодавства ЄС, що зобов'язує українську сторону імплементувати 70-80% положень до митного законодавства України. Таким чином, необхідно розпочати реалізацію митної реформи, яка має містити такі заходи [8, с. 8]:

- спрощення процедур та автоматизацію митної справи;
- скорочення часу митного оформлення товарів;
- запровадження ефективної системи обміну інформацією між митними органами та компаніями;
- створення системи оперативного реагування на випадки порушень у зоні діяльності митниць;
- вжиття заходів, направлених на недопущення та профілактику корупційних проявів серед працівників митних органів тощо.

Виконання цих та інших заходів дозволить виконати умову, що стоїть перед українською стороною, а саме впродовж певного періоду практично «обнулити» імпорتنі мита щодо товарів з країн ЄС, зазначених у доповненні А та В до Угоди (табл. 1). Також Угодою передбачено, що на український ринок державних закупівель на основі принципу національного режиму на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях для державних контрактів і концесій у традиційних галузях економіки, а також у комунальному господарстві матимуть доступ товаровиробники з країн-членів ЄС (виконання умов ст. 148 глави 8 «Державні закупівлі» розділу IV Угоди).

Таблиця 1

Зміна тарифного захисту товарів України та країн-членів ЄС

Найменування груп, розділу за УКТЗЕД	Середня арифметична ставка ввізного мита					
	Діюча		З моменту набуття Угодою чинності		11-й рік	
	Україна	ЄС	Україна	ЄС	Україна	ЄС
Усього по митному тарифу	4,95	7,6	2,42	0,5	0,32	0,05
По товарах груп УКТЗЕД 01-24 (сільське господарство)	9,24	19,8	6,77	0,6	1,38	0,24
По товарах груп УКТЗЕД 25-97 (промислові та перероблені сільськогосподарські товари)	3,67	3,9	1,12	0,5	0,00	0,00

Складено автором на основі [4]

У главі 6 «Заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами та електронна торгівля» розділу

IV Угоди прописані заходи, що дають можливість для розвитку інвестиційного та торговельного співробітництва з ЄС за рахунок імплементативних змін щодо заснування підприємницької діяльності. Важливим кроком у цьому має стати розроблена урядом, громадськими організаціями чи іншими зацікавленими сторонами Стратегія розвитку підприємництва, яка би враховувала всі вимоги підписаної Угоди та забезпечувала розуміння майбутніх законодавчих та інституційних змін, що стосуватимуться підприємницького середовища. Наступний етап, який сприятиме розвитку підприємницької діяльності, є скорочення кількості контролюючих органів, які здебільшого призводять до корупції. Перші кроки у вирішенні цього питання були зроблені уже в 2014 р., коли відбулося значне скорочення органів з контролюючими функціями з 56 до 27, однак зміни у кількості органів, функцій і працівників аж ніяк не означають автоматичне підвищення якості державних послуг [12]. Над цим урядом доведеться попрацювати додатково, хоча це і стало початком оптимізації державних органів. Варто звернути увагу, що виконання цієї глави та глави 8 «Державні закупівлі» розділу IV Угоди зобов'язує уряд України обмежитись у наданні державної допомоги, спрямованої на підтримку вітчизняного товарного виробництва. Особливо це стосується тих підприємств, які реалізують свою продукцію на внутрішніх галузевих ринках, де присутні товари-конкуренти з країн-членів ЄС. Таким чином, з одного боку, це може призвести до припинення діяльності неконкурентоспроможного підприємства, а з другого, – це стимулюватиме підприємців-виробників шукати інвестиції для впровадження інноваційного виробництва вітчизняних товарів.

Також у контексті лібералізації режимів створення підприємств необхідним також є проведення реформи судово-правоохоронної системи, котра буде повною мірою забезпечувати захист права власності як вітчизняних підприємців, так і закордонних партнерів. Для запровадження принципу симетричного регулювання державним органам необхідно проводити активний інформаційний супровід задля ознайомлення вітчизняного бізнес-середовища з правилами реєстрації та функціонування підприємств у країнах-членах ЄС для того, щоб останні могли максимально прорахувати майбутні ризики та визначити заходи їх мінімізації.

Іншим питанням, яке стосується цієї глави, є електронна торгівля. Електронна торгівля вважається одним з найсучасніших і найприбутковіших форм позамагазинної торгівлі, розвиток якої пов'язаний з досягненнями науки і техніки, сучасних засобів телекомунікаційного зв'язку, інформаційних технологій, електронної техніки. Сучасні технології сприяють продажу товарів широкого асортименту товарів різних груп за допомогою Інтернету, віртуальних магазинів, телемагазинів тощо. Вітчизняна система внутрішньої торгівлі, що характеризується загальними позитивними внутрішньою структурними змінами, швидко сприймає найрізноманітніші інновації. Важливим кроком, який зробила українська сторона, є прийняття Закону

України «Про електронну комерцію» [13], який визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем і визначає права й обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції. Прийняття цього Закону є вкрай важливим, адже за оцінками експертів, обсяг ринку e-commerce у 2013 р. склав близько \$2 млрд, у 2014 р. – \$1,6 млрд. За прогнозами Української асоціації директ-маркетингу, у 2015 р. обсяг ринку електронної комерції в доларах скоротиться приблизно на 45% до \$1,1 млрд [14]. Падіння продажів у вітчизняних онлайн-магазинах пояснюється девальвацією гривні та скороченням купівельної спроможності громадян. Саме новий Закон має усунути багато проблем і відкрити нові можливості для цього ринку. Для прикладу, у Польщі за 2014 р. обсяг ринку e-commerce склав \$4,7 млрд. Це показує, що Україні є ще куди розвиватися у цьому напрямі. Також важливу роль у зростанні онлайн-продажів відіграє проникнення Інтернету в регіони України. За даними компанії ЕУ, цей показник за 2015 р. порівняно з 2014 р. збільшиться з 46% до 49% [15]. Тобто робити покупки онлайн теоретично зможуть ще півтора мільйона громадян України. Швидке впровадження будь-яких видів інновацій у системі внутрішньої торгівлі дає можливість розширити не лише діапазон наданих послуг і зменшити швидкість обслуговування клієнтів, а й забезпечити комфортні умови сервісу та розрахунку, зменшити витрати торговельних підприємств і підвищити ефективність їх роботи.

Повернувшись до вже згаданої глави 8 «Державні закупівлі» розділу IV Угоди, варто відзначити, що найважливіше завдання в цьому питанні є – підвищення прозорості вітчизняних закупівель і відкриття доступу для постачальників і надавачів послуг з ЄС. Виконання цієї глави розпочалося у 2014 р. з прийняттям Закону України «Про здійснення державних закупівель» №1197-VII від 10.04.2014 р. [16]. Проте цей закон так і не спричинив довгоочікуваної інтенсифікації державних закупівель. Важливим також тут є використання методу електронних торгів, що мало б допомогти пришвидшити процес і зменшити затрати на проведення закупівельних процедур. В Україні вже пропонувалося здійснення державних закупівель електронними засобами, зокрема за допомогою електронного реверсивного аукціону. Передбачалося здійснення закупівель на спеціальних електронних майданчиках після необхідної реєстрації учасників торгів. Вважалося, що електронний реверсивний аукціон буде сприяти підвищенню прозорості та конкуренції у сфері державних закупівель. Проте ця пропозиція не набула успіху. До першочергових завдань варто віднести апробацію низьковартісних товарів і послуг, де можливий збій у функціонуванні системи торгів не призведе до зупинки роботи або створення загрози життю та здоров'ю людей. А наступним кроком повинно бути розширення електронних державних закупівель на всіх етапах, що

дозволить забезпечити повну прозорість і полегшить контроль, а також сприятиме викоріненню корупції.

У главі 10 «Конкуренція» розділу IV Угоди зазначено, що сторони визнають важливість вільної та неспотвореної конкуренції у торговельних відносинах і що антиконкурентні господарські дії та операції потенційно можуть спотворити належне функціонування ринків і загалом зменшити позитивні наслідки лібералізації торгівлі [4]. Тому основними напрямками роботи у сфері захисту конкуренції та удосконалення антимонопольного законодавства є: спрощення системи контролю за концентраціями, удосконалення процедури розгляду Антимонопольним комітетом України (АМКУ) справ щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції підприємств, розроблення та запровадження методик калькуляції штрафних санкцій за порушення, що накладаються АМКУ. Це потрібно для того, щоб вчасно реагувати та приймати відповідні рішення по тих підприємствах, що мають фактор монополізації на внутрішньому ринку на території будь-якої зі сторін. Ці заходи дадуть можливість розвиватися конкурентному підприємству в системі внутрішньої торгівлі України.

Підсумовуючи, зазначимо, що з позиції завдань державної політики щодо розвитку конкурентоспроможного підприємництва в системі внутрішньої торгівлі, насамперед варто імплементувати положення Угоди, які знижують ризики здійснення інвестиційної діяльності, звужують можливості отримання незаконних додаткових доходів на ринках традиційної продукції, зменшують технічні бар'єри для випуску нових видів вітчизняної продукції. Водночас якомога тривалішою в часі має бути імплементация положень Угоди, котрі звужують можливості України здійснювати державну протекціоністську політику щодо збільшення виробництва вітчизняної продукції.

Таким чином, виконання умов, прописаних у розділі IV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, і їх імплементация в українські реалії дасть можливість досягнути успіху в реалізації політики розвитку внутрішнього товарного ринку та забезпечить вихід товарів українських виробників на ринок країн-членів ЄС.

Список використаних джерел

1. *Внутрішня торгівля України: проблеми і перспективи розвитку* : монографія / І. М. Копич, О. О. Нестуля [та ін.] ; за ред. В. В. Анопія, П. Ю. Балабана. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. – 565 с.
2. Муралі К. *Роздрібна торгівля XXI ст. Теперішні і майбутні тренди*. Пер. з англ. Під ред. Л. Савицької. – К. – 2008. – 462 с.
3. Пустовойт О.В. *Політика розвитку внутрішнього ринку та Угода про асоціацію Україна – ЄС: спільність і суперечність завдань* / О.В. Пустовойт // *Економіка та прогнозування*. – 2015. – №1. – С. 49-63.
4. *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631

5. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» [Електронний ресурс] від 22.12.1998 № 330-XIV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/330-14>

6. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» [Електронний ресурс] від 22.12.1998 № 331-XIV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/331-14>

7. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» [Електронний ресурс] від 22.12.1998 № 332-XIV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/332-14>

8. Матеріали міжнародної конференції «Угода про асоціацію: економічні тригери». 12 березня 2015 року. – Київ. – 43 с.

9. Закон України «Про технічні регламенти і оцінку відповідності» [Електронний ресурс] від 15.01.2015 № 124-VIII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/124-19>

10. Закон України «Про стандартизацію» [Електронний ресурс] від 05.06.2014 № 1315-VII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>

11. Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» [Електронний ресурс] від 05.06.2014 № 1314-VII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>

12. Реформа контролюючих органів: краще, але ще є до чого прагнути [Електронний ресурс] / Ціна держави. – Режим доступу : <http://costua.com/news/55-supervision-system>

13. Закон України «Про електронну комерцію» [Електронний ресурс] від 03.09.2015 № 675-VIII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/675-19>

14. E-commerce в Україні: розвиток попри кризу [Електронний ресурс] / Українська правда. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2015/10/27/564857/>

15. Попадинець Н.М. Розвиток роздрібної торгівлі в Україні в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / Н.М. Попадинець, М.В. Григорців // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Сумський національний аграрний університет. – Суми, 2015. – Випуск 8 (65). – С. 101-106. – Серія «Економіка і менеджмент».

16. Закон України «Про здійснення державних закупівель» [Електронний ресурс] від 10.04.2014 № 1197-VII. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>

References

1. Copich, I. M., Nestoulia, A. A. & Apopiy, V.V., Balaban, P.Y. (Ed.). (2014). *Vnutrishnya torhivlya Ukrainy: problemy i perspektvy rozvytku* [Domestic trade of Ukraine: problems and prospects of development]. Lviv: "The New World – 2000". [in Ukrainian].

2. Murali, K. & Savitskaya, L (Trans.). (2008). *Rozdribna torhivlya XXI st. Teperishni i maybutni trendy* [Retail trade in XXI century. Current and future trends]. Kiev. [in Ukrainian].

3. Pustovoit, O. V. (2015). *Polityka rozvytku vnutrishn'oho rynku ta Uhoda pro asotsiatsiyu Ukrainy – YES: spil'nist' i superechnist' zavdan'* [The Policy of development of the internal market and the Agreement on Association Ukraine – EU: a common inconsistency problems]. *Ekonomika ta prohnozuvannya – Economics and forecasting*, 1, pp. 49-63. [in Ukrainian].

4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). *Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom i yoho derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony* [The Association agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union and its member States, on

the other hand]. Retrieved from http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631 [in Ukrainian].

5. Supreme Council of Ukraine. (1998). *On protection of national producer from dumped imports. The law of Ukraine, 22.12.1998. 330-XIV Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Available at : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/330-14> [in Ukrainian].

6. Supreme Council of Ukraine. (1998). *On protection of national commodity producer from subsidized imports. The law of Ukraine, 22.12.1998. 331-XIV. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/331-14> [in Ukrainian].

7. Supreme Council of Ukraine. (1998). *On application of special measures concerning import to Ukraine. The law of Ukraine, 22.12.1998. 332-XIV. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/332-14> [in Ukrainian].

8. *Proceedings of the international conference. (12 March 2015). Uhoda pro asotsiatsiyu: ekonomichni tryhery* [Association Agreement: economic triggers]. Kiev. [in Ukrainian].

9. Supreme Council of Ukraine. (2015). *On technical regulations and conformity assessment. The law of Ukraine, 15.01.2015. 124-VIII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/124-19> [in Ukrainian].

10. Supreme Council of Ukraine. (2014). *On standardization. The law of Ukraine, 05.06.2014. 1315-VII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> [in Ukrainian].

11. Supreme Council of Ukraine. (2014). *On Metrology and metrological activity. The law of Ukraine, 05.06.2014. 1314-VII. [Electronic resource]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1314-18> [in Ukrainian].

12. *Price State. (2014). Reforma kontrolyuyuchykh orhaniv: krashche, ale shche ye do choho prahnuty* [Reform of Supervisory authorities: better, but still have something to strive for]. Retrieved from <http://costua.com/news/55-supervision-system> [in Ukrainian].

13. Supreme Council of Ukraine. (2002). *On electronic Commerce. The law of Ukraine, 03.09.2015. 675-VIII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/675-19> [in Ukrainian].

14. *The Ukrainian Truth. (2015). 14 E-commerce in Ukraine: development despite the crisis* [E-commerce in Ukraine: development despite the crisis]. Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/publications/2015/10/27/564857/> [in Ukrainian].

15. Popadynets, N. M., Gregorciv, M. V. (2015). *Rozvytok rozdribnoyi torhivli v Ukraini v umovakh implementatsiyi uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta EU* [The development of retail trade in Ukraine in conditions of implementation of the Association agreement between Ukraine and the EU]. Vol. 8 (65). *Bulletin of Sumy national agrarian University. Sumy: Sumy national agrarian University*, pp. 101-106. [in Ukrainian].

16. Supreme Council of Ukraine. (2014). *On public procurement. The law of Ukraine, 10.04.2014. 1197-VII. [Electronic resource]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine.* Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18> [in Ukrainian].